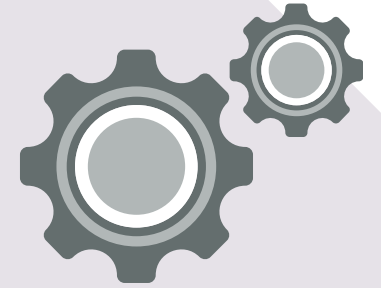

Akava

Akavan kanta

hallituksen työelämämuutokseen

Sisällys

**Määräaikaisuuksien
perusteiden
väljentäminen**

s. 4

**Paikallisen sopimisen
lisääminen**

s. 5–6

**Aikuiskoulutustuen
poistaminen**

s. 7

**Vientivetoinen
palkkamalli**

s. 8

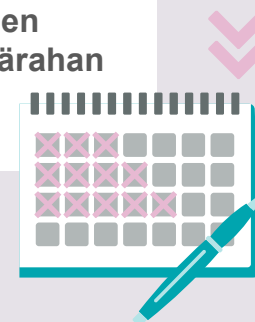
**Lakko-oikeuden
rajoitukset ja
työntekijän lakkosakko**

s. 9–10

**Ansiosidonnaisen
työttömyyspäivärahan
heikennykset**

s. 11

> Määräaikaisuuksien perusteiden väljentäminen

Hallitusohjelmaan on kirjattu

Työsopimuslain sääntelyä määräaikaisesta työsopimuksesta muutetaan siten, että jatkossa työsopimus olisi mahdollista tehdä määräaikaisena ilman erityistä perustetta vuodeksi. Samalla lainsäädännössä varmistetaan, ettei muutos lisää työsopimusten perusteetonta ketjuttamista.

Miksi tilanne on ongelmallinen

Muutos heikentäisi työntekijöiden työsuhdeturvaa ja vähentäisi vakituisia eli toistaiseksi voimassa olevia työsuhteita. Tämä lisäisi työmarkkinoiden epävarmuutta.

Se voisi jatkossa johtaa siihen, että aina ensiksi solmittaisiin enintään vuoden pituinen määräaikainen työsopimus.

Muutos hämärtäisi määräaikaisten työsopimusten käytön perusteita, varsinkin kun enintään kuuden kuukauden koeaika on jo nyt mahdollinen työsuhteessa.

Muutoksella heikennettäisiin tasa-arvoa: se kohdistuisi naisiin, jotka työskentelevät määräaikaisissa työsuhteissa enemmän kuin miehet ja nuoriin, jotka ovat vasta aloittaneet työelämässä. Se lisäisi raskaus- ja perhevapaasyrjintää, sillä merkittävä osa syrjintätilanteista liittyy määräaikaisiin työsuhteisiin. Se vaikuttaisi kielteisesti perheen perustamissuunnitelmiin.

Mikä on Akavan kanta tai ratkaisu asiaan

Akava vastustaa muutosta. Jos se säädetään, samalla työsopimuslain sääntelyä pitää muuttaa niin, että työntekijällä on oikeus irtisanoutua yli 6 kuukautta kestävässä määräaikaisissa työsuhteissa. Pitkä määräaikainen työsuhde voi estää uuden, toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen saamisen ja siksi työntekijöiden irtisanoutumisoikeudesta on tärkeää säätää laissa. Pidämme tärkeänä, että löydetään keinot perusteettoman ketjuttamisen estämiseksi.

➤ Paikallisen sopimisen lisääminen

1/2

Hallitusohjelmaan on kirjattu

Paikallinen sopiminen halutaan laajentaa yrityksiin, jotka eivät kuulu työnantajaliittoon. Se olisi siis mahdollista järjestäytymättömässä kentässä samalla tavoin kuin järjestäytyneessä kentässä eli työnantajaliittoihin kuuluvissa yrityksissä. Lainsäädännössä olevat sopimiskiellot poistetaan järjestäytymättömiltä työnantajilta, ja yrityskohtaisilla työehtosopimuksilla voi sopia yhtä laajasti kuin valtakunnallisilla työehtosopimuksilla.

Miksi tilanne on ongelmallinen

Paikallinen sopiminen on hyvä mahdollisuus, kun se yhdistyy toimivaan neuvottelujärjestelmään ja sen tukena on työehtosopimusjärjestelmä. Luottamusmiehet ovat saaneet koulutuksen sopimista varten ja he tuntevat työehtosopimusten soveltamisen. Riita-asioiden ratkaiseminen on määritelty neuvottelujärjestyksessä. Näitä sopimisen perusedellytyksiä ei ole samalla tavoin työnantajaliiton ulkopuolella olevissa, yleissitovia työehtosopimuksia noudattavissa yrityksissä, eikä lainsäädännöllä voida luoda niitä helposti.

Työehtosopimusosapuolet ovat siirtäneet asioita sovittaviksi paikallisesti eli työpaikalla työnantajan ja työntekijän kesken. Tämä määrittellään työehtosopimuksissa. Valtakunnalliset liitot voivat tukea ja neuvoa tarvittaessa sopimista, ja asioita voidaan palauttaa valtakunnallisesti sovittaviksi. Nämä lähtökohdat poistuvat, jos lainsäädännöllä mahdollistetaan sopiminen kaikissa asioissa paikallisella tasolla.

Merkittävä ongelma on myös, että jos hallitusohjelman mukaisesti sallitaan kaikki erilaiset henkilöstöedustajat sopijapuolina paikallisella tasolla, järjestäytymätön kenttä on edullisemmassa asemassa kuin järjestäytynyt kenttä, jossa on usein sovittu luottamusmiehen etusijasta sopijana. Kannustimet järjestäytymiseen heikkenevät. Samaan suuntaan vie se, että yrityskohtaisillakin sopimuksilla saa jatkossa samat toisinsopimisen mahdollisuudet. Yhä harvempi sitoutuu yhteisiin ratkaisuihin, jolloin yleissitovat sopimukset vähimmäistasoina saattavat käydä yhä harvinaisemmiksi.

Paikallisen sopimisen lisääminen

2/2

Mikä on Akavan kanta tai ratkaisu asiaan

Akava vastustaa esitettyjä muutoksia lainsäädäntöön vietyinä. Työehtosopimusosapuolet voivat mahdollistaa sopimisen jo nyt myös muille kuin luottamusmiehille ja tämä on yhä yleisempää. Järjestäytymättömät työnantajat voivat liityntäsopimusten avulla saada samat sopimismahdollisuudet käyttöönsä kuin järjestäytyneet työnantajat.

Kaikissa tilanteissa on huolehdittava siitä, että valittua luottamusmiestä ei voi ”ohittaa” muiden henkilöstöedustajien kautta.

Muuta huomionarvoista

Mahdollinen myönteinen puoli asiassa on, että yrityskohtaisten työehtosopimusten yleistyminen saattaa lisätä sopimusten kattavuutta akavalaisten palkansaajien joukossa.

> Aikuiskoulutustuen poistaminen

Hallitusohjelmaan on kirjattu

Aikuiskoulutustuki lakkautetaan. Hallitus perustelee tätä sillä, että hyödyt tuen käytöstä eivät kata kustannuksia eikä tuki tavoita niitä, joille lisäkoulutuksesta olisi eniten hyötyä.

Miksi tilanne on ongelmallinen

Päätös on väärä työelämän suurten murrosten keskellä, kun osaamisen kehittämiseksi on kova tarve. Toteutuessaan se osuu voimakkaimmin pieni- ja keskituloisiin naisiin, jotka ovat hyödyntäneet tukea useimmin työvoimapulasta kärsivän soite-alan opintoihin. Tuen lakkautus uhkaa muidenkin palkansaajien ja yrittäjien mahdollisuuksia siirtyä alalta toiselle, syventää osaamistaan tai lisätä työhyvinvointia opiskelun avulla.

Mikä on Akavan kanta tai ratkaisu asiaan

Sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen on perustettu kolmikantainen työryhmä, jonka tarkoitus on laatia ehdotuksia työuran aikaisen jatkuvan oppimisen tukemiseksi. Vaadimme, että aikuiskoulutustuen tilalle luodaan uusi tukimuoto, joka edistää osaamisen kehittämistä ja korjaa osaajapulaa. Uudessa mallissa myös työnantajien pitää osallistua ammattitaitoa edistävän koulutuksen rahoitukseen ja mahdollistaa ajankäyttö oppimiseen.

➤ Vientivetoinen palkkamalli

Hallitusohjelmaan on kirjattu

Laissa työriitojen sovittelusta säädettäisiin jatkossa, että palkankorotusten yleistä linjaa ei voida ylittää sovintoehdotuksessa, jonka valtakunnansovittelijan toimisto tai sovittelulautakunta antaa työriitaan.

Miksi tilanne on ongelmallinen

Muutos on ristiriidassa kansainvälisten veloitteidemme kanssa ja rikkoo työmarkkinaosapuolten sopimusvapautta. Se rajoittaa valtakunnansovittelijan toimivaltuuksia esittää sovintoehdotuksia ja hankaloittaa työriitojen sopimista.

Jos vientialojen taloudellinen tilanne määrittäisi kaikkien muiden toimialojen palkkakehityksen, etenkin pienipalkkaisten alojen palkkakehitys ja työehtojen kehittäminen heikentyisivät. Esimerkiksi naisvaltaisella julkisella sektorilla ei voitaisi neuvotella palkkaohjelmia, joilla palkkatasoa nostettaisiin työn vaativuutta vastaavaksi.

Muutos vaikuttaisi työ- ja virkaehtosopimusneuvotteluihin laajasti, kun vientialojen palkkaratkaisu asettaisi neuvotteluille ns. kustannuskaton. Se rajoittaisi alakohtaisten tarpeiden huomioimista sekä muista työehdoista neuvottelemista, joilla on kustannusvaikutuksia. Tällainen on esimerkiksi perhevapaiden palkallisuus.

Mikä on Akavan kanta tai ratkaisu asiaan

Suhtaudumme erittäin kriittisesti lakisääteiseen vientivetoiseen eli vientialoihin perustuvaan työmarkkinamalliin. Korostamme, että palkkamallista ei pidä säätää lailla.

Työmarkkinaosapuolet neuvottelevat palkkaneuvotteluissa sovellettavasta uudesta työmarkkinamallista keskenään. Työriitojen sovittelujärjestelmää pitää uudistaa ja valtakunnansovittelijan toimivaltaa laajentaa sekä vahvistaa sovittelun resursseja.

➤ Lakko-oikeuden rajoitukset ja työntekijän lakkosakko

1/2

Hallitusohjelmaan on kirjattu

Hallitusohjelman mukaan tiukennetaan tukilakkoja ja poliittisia mielenilmauksia koskevaa sääntelyä sekä seurauksia laittomaan lakkoon osallistumisesta. Poliittisen työtaisteluoikeuden käyttöä rajoitetaan pohjoismaisen mallin mukaisesti enintään yhden vuorokauden mittaisiin mielenilmaisuihin ja tukityötaistelut asetetaan suhteellisuusarvioinnin ja työriitalain mukaisen ilmoitusvelvollisuuden kohteeksi. Laittomasta työtaistelusta ammattiliitolle tuomittavia hyvityssakkoja korotetaan ja työntekijälle säädetään 200 euron seuraamusmaksu laittomaksi tuomittuun työtaisteluun osallistumisesta.

Miksi tilanne on ongelmallinen

Poliittisia lakkoja on ollut Suomessa 2000-luvulla hyvin vähän ja ne ovat olleet lyhyitä. Siten tarve rajoittaa työntekijöiden mielipiteenvapautta. Esimerkiksi Ruotsissa poliittisia lakkoja ei ole rajoitettu lailla, vaan niiden kestoja on arvioitu oikeuskäytännössä.

Tukilakkojen avulla tuetaan toisen ammattiliiton tai alan työehtosopimusneuvotteluita ja siten vauhditetaan ratkaisun saavuttamista. Tukilakot ovat laillisia, kun tuettava työtaistelu on laillinen.

Seuraamukset laittomistakaan lakoista eivät saa olla niin suuria, että ne uhkaisivat ammattiliiton toimintaa ja estäisivät niiden laillista toimintaa. Tähän saakka järjestöt ovat vastanneet mahdollisista laittomista lakoista koituvista seuraamuksista, ei yksittäinen työntekijä. Aiottu muutos kohdistuisi vain palkansaajaosapuoleen. Työnantajalle tuomittavia hyvityssakkoja työ- ja virkaehtosopimuksen rikkomisesta ei hallitusohjelman mukaan nosteta vastaavalla tavalla.

Muutos rajoittaisi työntekijöiden oikeutta ilmaista mielipiteensä poliittisista päätöksistä, jotka vaikuttavat heidän taloudelliseen tai sosiaaliseen asemaansa. Poliittisten mielenilmausten vaikuttavuus vähenisi, jos niiden kestoja rajoitettaisiin lailla.

Tukityötaisteluoikeuden rajoittamisella voi olla merkittäviä vaikutuksia järjestöjen mahdollisuuksiin vaikuttaa ja neuvotella työntekijöiden työehdoista ja palkoista. Kaikkien vaikutusten huolellinen arvioiminen on hankalaa kiireellisen lainvalmisteluaiakataulun vuoksi.

➤ Lakko-oikeuden rajoitukset ja työntekijän lakkosakko

2/2

Mikä on Akavan kanta tai ratkaisu asiaan

Työntekijäkohtaista lakkosakkoa ei pidä toteuttaa. Tukityötaisteluiden on oltava vastakin mahdollisia myös muille kuin omalle alalle kohdentaen. Näissä on kyse järjestäytymis- ja sopimusvapaudesta. Työrauhakysymyksiä pitää tarkastella kokonaisuutena.

➤ Ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan heikennykset

Hallitusohjelmaan on kirjattu

Hallituksen tavoitteena on parantaa työllistymisen kannusteita heikentämällä työttömyysturvaa. Samalla myös työttömyysturvamenot pienenevät ajan myötä. Päivärahan saamisen edellytyksenä olevaa työssäoloehdotta pidennetään ja sen kertymisen periaatetta muutetaan. Työttömyyskorvauksen määrää pienennetään usein keinoin, esimerkiksi lisäämällä omavastuupäiviä, poistamalla suojaosa, lapsikorotukset ja ikääntyneiden erityisehdot, ottamalla lomakorvausten jaksotus käyttöön ja porrastamalla ansiopäivärahan määrää. Muutokset tulevat voimaan asteittain vuoden 2024 alusta alkaen.

Miksi tilanne on ongelmallinen

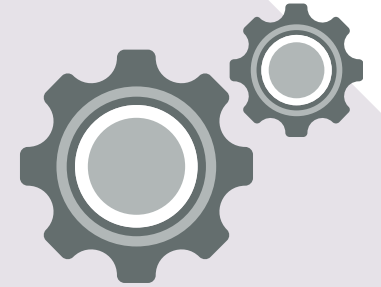
Kyseessä on historiallisen suuri leikkaus työttömyysturvaan. Monet heikennyksistä kohdistuvat samoihin ihmisiin, jolloin niiden yhteisvaikutus voi olla todella suuri yksilölle, kymmeniä prosentteja, useita satoja euroja kuukaudessa. Työttömyysturvan heikennykset tarkoittavat voimakasta elintason laskua niille työttömille, jotka eivät onnistu suhteellisen nopeasti työllistymään.

Mikä on Akavan kanta tai ratkaisu asiaan

Akava pitää tärkeänä julkisen talouden vahvistamista ja yrityksiä työllisyyden lisäämiseksi, mutta vastustamme tämän mittaluokan leikkausta työttömyysturvaan. Olemme valmiita parantamaan maltillisesti työttömyysturvan kannustavuutta esimerkiksi siten, että työttömäksi jäävän työhistoria huomioitaisiin ansiopäivärahan enimmäiskestossa. Parantaisimme työttömyyden aikaisen opiskelun mahdollisuuksia uudelleentyöllistymisen ja työurien parantamiseksi. Toivomme maan hallitukselta vielä harkintaa näihin valtaviin leikkauksiin.

Työttömyysturvan heikennykset kohdistuvat luonnollisesti vain työttömiin. Ensimmäiset muutokset tulevat voimaan vuoden 2024 alusta alkaen ja vuoden loppuun mennessä kaikki muutokset alkavat olla voimassa. Pahiten kärsivät ne, joilla työttömyys pitkittyy, mutta myös ikääntyneet ja lapsiperheet ovat tulilinjalla. Palkansaajilla puolestaan hyvän työllisyystilanteen ja työttömyysturvan leikkausten aikaansaama työttömyysvakuutusmaksun pieneminen näkyy ensi vuonna käteen jäävässä palkassa myönteisesti, mutta ei kokonaan, sillä hallitus on päättänyt kuitata osan kevennysvarasta ansiotulon verotusta kiristämällä. Olisimme Akavassa jättäneet kiristysten tekemättä.

Lisätietoa

akava.fi/parempityoelama

#SivistyksenPuolesta

#ParemmanTyöelämänPuolesta

Akava